

Oslo 06.11.20

Nasjonal handlingsplan for bærekraftmålene

Bondens marked takker for muligheten til å komme med innspill til en nasjonal handlingsplan for bærekraftmålene. Vi støtter at det lages en handlingsplan hvor både offentlig, privat og frivillig sektor får en viktig rolle.

Bondens marked ble etablert i Norge i 2003 etter modell fra det internasjonale konseptet Farmers Market. Vi har vært en av de viktigste pådriverne innen norsk lokalmat siden oppstarten i 2003 og det arrangeres nå markeder i alle landets fylker. Bondens marked fremmer en bærekraftig matproduksjon og ønsker at maten skal være så kortreist som mulig. Produkter som er produsert lokalt og selges lokalt gir korte verdikjeder, lokal verdiskaping og mindre transportbehov. På Bondens marked møtes kunden og bonden ansikt til ansikt. Våre kunder er nysgjerrige på norsk landbruk og får svar på sine spørsmål om for eksempel hva dyrene spiser, dyrevelferd og værrets påvirkning på fruktavlingen. Mange av dagens produsenter på Bondens marked har tradisjonell jordbruksproduksjon som grunnmur i driften. Vi ser at foredling av lokalmat er med på å skape flere arbeidsplasser, slik at både den yngre og den eldre generasjonen kan ha sin arbeidsplass på gården.

FNs bærekraftsmål er en arbeidsplan for hele verden i global skala. Når bærekraftmålene med sine delmål og indikatorer skal oversettes til en norsk sammenheng, er det viktig at dette gjøres på en måte som også ivaretar norske landbrukspolitiske mål om spredt bosetting og matproduksjon i hele landet basert på det norske ressursgrunnlaget.

Vi mener det er avgjørende at en norsk handlingsplan utformes på en måte som bidrar til å:

- Opprettholde matproduksjon i hele landet
- Styrke lokale matsystemer
- Produsere på en måte som ivaretar biologisk mangfold
- Produsere mest mulig mat basert på norske ressurser

Bondens marked ønsker å bidra til at den norske handlingsplanen også setter ambisiøse mål for hva som kan være distriktene og de små lokalsamfunnenes bidrag til bærekraftmålene gjennom bærekraftig produksjon av mat, likestilling mellom kjønnene, sysselsetting og livet på land og i havet, for å nevne noen. Lokal matproduksjon basert på det norske ressursgrunnlaget må betraktes som en del av løsningen, og ikke bare et problem som skal løses. Her står lange næringskjeder innenfor et lokalt og nasjonalt matsystem sentralt. Bondens marked har som mål at maten skal være så kortreist

som mulig. Ut fra dette er det viktig at matjorda i hele landet holdes i drift, og at gårdsdrift er tuftet på de lokale ressursene. I tillegg er det viktig å sikre at beiteressursene brukes aktivt. I praksis betyr det at det er behov for både små, middels og store gårdsbruk. Det blir derfor viktig at den nasjonale handlingsplanen ikke brukes til å sementere volumproduksjon og høy grad av import som kan svekke de lokale matsystemene i Norge.

Når det gjelder volumproduksjon og import kan vi bruke grønnsaksproduksjon som et eksempel. Mange forbrukere har økte forventninger til at produksjonen går i en mer bærekraftig retning, men dagligvarekjedenes vektlegging av volum og rasjonell drift går i motsatt retning. De tre store dagligvarekjedene har sine integrerte verdikjeder for frukt og grønt. Utviklingen de siste årene har vært at store produsentene blir større, andelen leiejord øker og bønder som vil starte med grønnsaksproduksjon får ikke kontrakt. Snart er det bare en håndfull bønder som dyrker hver av de ulike kulturene som selges i dagligvarekjedene. Matsikkerhet, klimaet, plantesykdommer og transporthensyn tilsier at produksjonen ikke bør bli for konsentrert. Kjedene prioriterer volum og færrest mulig varelinjer, ergo det som er enklest og mest lønnsomt for dem. Derfor selger også noen butikker hollandske tomater og italienske epler midt i den norske sesongen.

Bondens marked mener det er viktig i et bærekraftperspektiv å legge til rette for at flere bønder kan dyrke grønnsaker i liten skala med vekt på sortsmangfold.

Bondens marked mener det er positivt at det nå skal utvikles norske indikatorer. Indikatorene konkretiserer delmålene og viser det reelle ambisjonsnivået for bærekraftsmålene i Norge gjennom å fastsette hva Norge er villig til å la seg måle på. Utvikling av indikatorer krever teknisk ekspertise, hvor man ser sammenhengen mellom valg av indikatorer, hva vi skal måle og - ikke minst – hvordan vi definerer en vellykket måloppnåelse. Vi ser det som avgjørende at indikatorene ikke blir utformet av eksperter i lukkede rom uten å ha vært gjenstand for en demokratisk debatt. Vi ber regjeringen se til det danske prosjektet Vores mål, der Danmarks Statistik og 2030-panelet gjennom en omfattende prosess, der en rekke organisasjoner, universiteter, virksomheter, eksperter og privatpersoner kunne bidra med innspill som så ble behandlet av Danmarks Statistik og en uavhengig ekspertgruppe. Vi legger til grunn at denne innspillsrunden og vårens stortingsmelding er begynnelsen, og ikke slutten, på arbeidet med de nasjonale indikatorene.

Vi ser fram til å bidra videre i arbeidet med bærekraftmålene.

Med vennlig hilsen

Randi Ledaal Gjertsen
Bondens marked Norge
Daglig leder